

מטעמי תורת זילים

פרשת בראשית – גדולתו של מלאך מטטרו"ן

ה' יתברך הקדים לקחת את חנוך בן ירד שהיה עובד אותו בדבקות ונאמנות כפי שנאמר "וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹקִים אַחֲרֵי הוּלְדוֹ אֶת מִתּוֹשֵׁלַח שְׁלֹשׁ מְאוֹת שָׁנָה וַיֻּלְּדָה בָּנָיִם וּבָנוֹת: וַיְהִי כָל יְמֵי חֲנוּךְ חֲמִשׁ וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְשָׁלֹשׁ מְאוֹת שָׁנָה: וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹקִים וַאֲיָנָו כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹקִים"

(בראשית ה, כב - כד).

ויש להתבונן, אם חנוך בן ירד היה עובד את האלקים אז מדוע הוא נלקח מן העולם הזה טרם זמנו? ומה עשה עמו הקב"ה אחרי שלקחו?

חנוך עבד את ה' בדבקות ונאמנות והתעלה מאוד בקדושה ובטהרה

חנוך הוליד את מתושלח בגיל ששים וחמש, ואחר כך מאס בדרכי בני האדם הרעים ונפרד מעליהם ועבד את ה' בדבקות ובהיחבא מבני אדם, עד שבא מלאך ואמר לו לצאת מביתו וללמד את דרך ה' לבני האדם. ואז באו הרבה בני אדם ללמוד ממעשיו ומחכמתו והמליכו אותו למלך עליהם, והיו כולם שומעים את דבריו, ועובדים את ה' כל ימי חייו. ומאה ושלושים מלכים המליכו אותו עליהם והשתחו לו והיו תחת ידו ללמוד חכמה ומוסר, ועל כך נאמר "וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹקִים" (בראשית ה, כד). ובכלל זה לימדם שיהיה הוא האלקים, כלומר שבכל הדברים הטבעיים נמצאת השגחתו ומבלעדי זה הם לא יתקיימו אפילו רגע (אנרא דכלהו פרשת בראשית ד"ה הנה כבר כתבנו). כמו כן הוא הרחיק את בני האדם מהערייות ומטומאת מתים, ולימדם ענייני הקרבנות לאדון הכל (ילקוט ראובני פרשת בראשית ד"ה וירד ה' לראות), והיה שלום בארץ בזכותו (ספר הישר דף ג ע"ב ד"ה ויתקבצו כלם).

חנוך התקדש והיטהר מאוד והצליח להיכנס לגן עדן בגוף ולאכול מעץ החיים, ונרמז במה שנאמר "וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ" (בראשית ה, כב) כלומר שהלך בגן עדן וחזר לעולם הזה. שם הוא מצא תחת האילן את ספר רזיאל המלאך שקיבל אדם הראשון ועיין בו (ללמוד אצילות) לר' חיים ויטאל דף טו ע"ב ד"ה ודע שכל. ראה 'השטות לזוהר' דף קמח ע"א סימן י' ד"ה עאל לנתא). ובספר זה החכים מאוד מאוד בחשבון התקופות והמזלות (רזיאל המלאך פרק י' תפילתו של אדם הראשון ד"ה ואחר) ובכללם בסוד עיבור השנה (פרקי דרבי אליעזר תחילת פרק ח), וממנו חיבר ספר אחר הנקרא 'ספרא דחנוך' (ללמוד אצילות) לר' חיים ויטאל דף טו ע"ב ד"ה ודע שכל). חנוך ידע את כל התורה כולה אף שעדיין לא התגלתה (הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה גם מעוף השמים), וכן את הנהגת המלאכים והשמות הקדושים שבשמים ובארץ (ספר רזיאל המלאך פרק י' תפילתו של אדם הראשון ד"ה ואחר) עד שהיתה נפשו רגילה להלך עם המלאכים (נשמת חיים) לר' מנשה בן ישראל מאמר ראשון הפרק התשיעי ד"ה במזמור יט בהראותי) ונעשה דומה לבני מרום (ספר רזיאל המלאך פרק י' תפילתו של אדם הראשון ד"ה ואחר).

במקצועו חנוך היה תופר נעלים, ועל כל תפירה ותפירה היה אומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', ובה היה מייחד ומקשר כל העולמות העליונים (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ג פרק כב עפ"י יזיאל משה' שם). ולאחר שנפטר אדם הראשון, החליט חנוך להסתיר את עצמו שוב כבראשונה ולעבוד את ה' (ספר הישר' דף ד ע"ב ויהי בעת ההיא) במקום צנוע לבדו, לעסוק שם בחכמת אלקים עליון כפי שנאמר "וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹקִים" (בראשית ה, כד) (זיקוקין דנורא ובערוין דאשא' על יתנא דבי אליהו רבא' פרק כז אות נ ד"ה ומ"ש כסם שהם), אך עשה זאת בהדרגה. בתחילה הסתתר במשך שלושה ימים וביום הרביעי התגלה והורה להם את דרך ה' וכך נהג מספר שנים. לאחר מכן הסתתר ששה ימים וביום השביעי התגלה, ולאחר מכן חודש ימים ואז התגלה יום אחד, ושוב הסתתר שנה והתגלה יום אחד בלבד. וכשהיה מתגלה היו כולם צמאים לשמוע את דברו וחכמתו והיו מכריזים "יחי המלך! יחי המלך!". לאחר זמן, מלאך ה' אמר לו שהוא צריך לעלות השמימה למולך על המלאכים, כפי שמולך על בני האדם בארץ (ספר הישר' דף ד ע"א ד"ה בעת ההיא).

וכך יום אחד כאשר היה מורה לבני האדם את דרך ה' התגלה לו סוס משמים, והוא עלה ורכב עליו. והיו הולכים אחריו שמונה מאות אלף איש, במשך יום אחד. ואז אמר שילכו להם וחלקם הלכו. והנותרים המשיכו עוד שישה ימים והוא הזהירם שהנשארים ימותו. וכך אכן היה שכאשר חנוך עלה ביום השביעי בסערה השמימה בסוסי אש ורכב אש – האנשים שנתרו עמו נפלו ומתו, ונקברו תחת השלג שהיה שם (ספר הישר' דף ד ע"ב – דף ה ע"א ד"ה ויהי ביום השביעי). וכך חנוך חי בסך הכל שלוש מאות ששים וחמש שנה על פני האדמה (ספר הישר' דף ה ע"ב ד"ה ויהיו כל ימי חנוך) כמספר הימים בשנה שלפי ימות החמה (ילקוט תורה' להארי"ז ז"ל פרשת בראשית ד"ה יוחי חנוך), ועלה לו כך לפי שאז בני האדם היו עובדים את כוכב השמש, והוא לעומתם גילה שיש הנהגה הגבוהה מעל השמש, וזה נרמז במספר שנות חייו (מגלה צפונות' למחבר שבט מוסר' פרשת בראשית ד"ה ויתהלך חנוך). וכן אורך שנות חייו אלו רמזו שכל הנהגת התחתונים הנתונים תחת השמש עתידה להיות מסורה בידו, והוא יהיה כמשנה למלך הקדוש (עפ"י הרמ"ד הוואלי פרשת בראשית פרק ה ד"ה ויתהלך חנוך).

חנוך עלה למרומים בגופו אשר הפך ללפיד אש כדי לשמש לפני קונו

חנוך היה מפריש עצמו מבני האדם (ספר הישר' דף ד ע"ב ד"ה ויהי בעת ההיא) אך לפי שלא היה יכול העולם לסבול את קדושתו, היה ה' מוכרח לסלק אותו לגמרי מהעולם (נפש החיים' שער ב פרק יז בשם הארי"ז ז"ל) והוא עלה חי לגן עדן (ועמק המלך' שער תיקוני התשובה פרק א) ושם נשארו נשמתו ורוחו ונפשו עם שאר הצדיקים, ואילו גופו נעשה למלאך מטטרו"ן (לקחת יעקב ערך יחי' ד"ה חנוך הוא). ואז חנוך זכה לחסות בצל שד-י בעליונים ולהיות לפני ולפנים אצל הקב"ה, כפי שהוא נהג בעולם הזה לשים את עצמו יחידי (ראה יתנא דבי אליהו רבא' פרק כז ד"ה כסם שהם משמין). ועליו נאמר הפסוק "יִשָּׁב בְּסֵתֶר עֲלִיוֹן בְּצַל שַׁד-י וְתִלְוֹנֵן" (תהלים צא, א) לפי שחנוך ישב בסתר במקום צנוע לבדו ועסק בחכמת האלקים לכן זכה ש"יתלונן" בצל שד-י כלומר שנעשה מלאך מטטרו"ן השוכן לפני ולפנים אצל הקב"ה. ולא עוד אלא בכל מקום שמטטרו"ן נראה שם השכינה נראית עמו (פרוש' זיקוקין דנורא ובערוין דאשא' על יתנא דבי אליהו רבא' פרק כז ד"ה אות נ ד"ה מ"ש כסם שהם) (נראה שיש יצחק' לר' אליהו מני דף לו ע"א בחלק דינים אות ב שהביא בשם הארי"ז ז"ל שאין להזכיר בפה שמות של מלאכים אלא יאמר בפיו רק את ראש התיבה של שם, וכגון בלאך מטטרו"ן יאמר 'מם סית').

כאשר עלה חנוך לשמים הוא לא נשאר עם גוף ממש כמו שהיה בעולם הזה (ועמודיה שבעה' לר' בצלאל הדרשן עמוד הרביעי תורת משה סימן כא-א ד"ה יבוא נבא אל ביאור' מספר פרקי היכלות לר' ישמעאל כהן גדול) לפי שבשרו נהפך לשלהבת וגידיו לאש, עצמותיו לגחלים ואור עפעפיו לזוהר ברקים, גלגלי עיניו ללפיד אש שיער ראשו ללהט ולהבה וכל אבריו לכנפי אש בוערות וגוף קומתו לאש יוקדת (כתם פז' על זוהר פרשת בראשית דף נ ד"ה יכלו אתמסרו בידיה' כפי שמטטרו"ן העיד בעצמו כמובא בספר היכלות). וכך אבריו החומריים הפכו לאברים רוחניים (פרדס רימונים' להרמ"ק שער היכלות סוף פרק יב, 'הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה ויתהלך חנוך את) בלי שהריגש שום צער בדבר, אלא בששון ושמחה

ועונג גדול (הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה ויתהלך חנוך את). **וכיון שמי שדבק באיזה דבר נקרא על שם הדבוק בו לכן חנוך נעשה כאילו ה' והוא אחד** (רבינו בחיי בראשית ה, כז). **ועלה למרומים מרוב התקדשותו, לפי שלא היו ראויים התחתונים שהוא יעמוד ביניהם** (הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה ויתהלך חנוך), **שהיה עובד את ה' בצדקות וכשרות עד שלא חטא מעולם** (יבית אלקים להמבייט שער היסודות פרק כט ד"ה וכן לפי זה).

וכיון שחנוך עלה בגוף ונפש לכן לא נאמר עליו לשון של מיתה אלא רק לשון של היעדרות כפי שנאמר **ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו פי לקח אתו אלקים** (בראשית ה, כז) (ספר הליקוטים להארי"י ז"ל פרשת בראשית ד"ה ויתהלך חנוך). **והוא זכה להידבק ב'אור העליון' שממנו נבראו ונמשכו המאורות ביום הרביעי לבריאה** (רבינו בחיי בראשית ה, כז), **וכדי לרמוז על האור הזה נאמר על חנוך** **"ויבחי קל ימי חנוך חמש וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה"** (בראשית ה, כז) **שלא נאמר בפסוק** **"ויקיו" כפי שנאמר בדורות הקודמים כמו אצל יִרְדְּ וְיִקְהִי קַל יְמֵי יִרְדְּ שְׁתַּיִם וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְתִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וְאַמֵּת"** (בראשית ה, כז), **אלא נאמר דווקא** **"ויקיו" זה כפי שנאמר באור העליון** **"ויאמר אלקים יבחי אור ויהי אור"** (בראשית א, ז) **ובזה נרמז שחנוך זכה ל'אור העליון'** (נשמת חיים) מאמר ראשון פרק חמישי ד"ה ויתהלך חנוך). **וחנוך נקרא גם בשם 'שר הפנים' כי הוא נעשה בחינת פנים המאירים באור הבהיר** (יאמרי נעים) לר' מדוניקוב אות ח פרשת וישלח על הפסוק וישלח יעקב מלאכים ד"ה ומלאך מטרונו (להרחבה על האור העליון ראה מאמרינו לפרשת נבכים – האור הגנוז שבתורה).

חנוך הפך להיות מלאך מטרונו וקיבל תפקיד רם ונישא במרומים

כאשר עלה חנוך לשמים הוא הפך להיות מלאך מטרונו (יתרוגו יונתן בראשית ה פסוק כד, עפ"י זוהר פרשת בראשית כ"ז ע"א ד"ה דבר אחר). **וכך שני שמותיו, אחד שבארץ ואחד שבשמים, הם כנגד מה שהיה מייחד ואומר ב'רוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שראשי התיבות הללו זה בשכמל"ו ויוצא בגמטריא חנוך מטרונו** (מאמר חקור דין חלק ג סוף סימן כב על פי פירוש יואל משה ד"ה ור"ת שלו) **מלאך מטרונו נקרא גם "הסופר הגדול"** (יתרוגו יונתן בראשית ה, כז) **"ושר העולם"** (ראה גמי יבמות דף טו ע"ב, וגמי חולין דף ס ע"א) **והוא מולך בעולם המלאכים ושולט על שבעים שרי אומות העולם** (זכר דוד מאמר א' פרק כח דף ע ד"ה וכו"ח התפילין). **וכל המפתחות של העולם ה' מסר בידו** (מגלה עמוקות - רב אופנים אופן קז). **הוא מקבל את השפע היורד מכסא הכבוד ומחלקו לשאר המלאכים והעולמות** (מעבר יבקי שפתי צדק פרק לו). **וניתן לו רשות לעשות דין בכל פמליה של מעלה ופמליה של מטה** (ירקאנטי בראשית ד"ה מדרש רות), **להיות עם מלאכי אש ולמלוך על כל העליונים והתחתונים, שכפי שהוא העלה את הארץ התחתונה הגשמית אל ה', כן הוא נתעלה למעלה וישב בגבהי מרומים** (יבאר מים חיים) פרשת משפטים ד"ה ואיש המשכיל והגלב).

שמו של מלאך מטרונו מעיד על תכונתו, לכן פירוש השם 'מטרונו' הוא 'אדון' כפי שרבותינו קראו לגברת בעלת ממשלה 'מטרוניתא'. וכן הוא מלשון 'שליח' שבלשון יון קורים לשליח 'מנטטור'. וכן הוא מלשון 'שמירה' כי התרגום של 'מישקרת' (ויקרא ח, לה) הוא 'מטרת' (ראה יתרוגו אוקלוס ויקרא ח, לה), וכל זה לפי שהוא שומר העולם. ומתוך שמו הוכר גדולתו ופועלו שהוא אדון לכל מה שתחתיו, כל צבא העליונים והתחתונים הלא הם ברשותו ותחת ידו, שה' השליטו על הכל ושמו אדון לביתו ומושל בכל קנינו. והוא השליח למי שלמעלה ממנו (רבינו בחיי שמות כד, א. וראה ביתור נתן וליקוטים ממחרתיי פרשת פנחס ד"ה מטרונו בלשון יון לעד ראיות לתרגום השם 'מטרונו'). עליו רמז אברהם אבינו כאשר אמר **"ויאמר אברהם אל עבדו יצחק ביתו המשל בְּכָל אֲשֶׁר לו"** (בראשית כד, ב) **"אל עבדו" – זה מטרונו עבדו של מקום, יצחק ביתו" – שהוא תחילת בריותיו של מקום, "המשל בְּכָל אֲשֶׁר לו" – שהקב"ה נתן לו ממשלה על כל צבאותיו** (זוהר פרשת בראשית דף קל ע"ב ד"ה יהא הוא דכתיב מדרש העולם).

מלאך מטרונו קיבל כסא בשמים כנגד כסא ה', ניתן לו חכמה ובינה יותר מכל המלאכים ונעשה לו גדולה יותר מכל מלאכי השרת (ספר ההיכלות) פרק לא, ג בשם ר' יעקבא) **על שהוא משמש את 'כסא הכבוד' ואת גלגל המרכבה ואת כל צרכי השכינה** (כתם פז' על זוהר פרשת בראשית דף נ ד"ה יכלו אתמטרו בדיה מספר ההיכלות). הוא גם קיבל שלטון על שבעים השרים של מעלה ויודע את לשונות כל השבעים האומות שכנגדם בארץ (חסד לאברהם) מעין רביעי עין יעקב נהר נה). **מלאך ס"מ ומלאך גבריאל הם עבדים שלו, ונשלחים בשליחותו** (חסד לאברהם) מעין שלישי עין הארץ נהר יח), **שהקב"ה מודיע למלאך מטרונו בכל יום מי הם שנגזר עליהם למות באותו היום, ואז מטרונו מצווה את הס"מ ואת מלאך גבריאל ליטול את הנפשות** (שער החצרי לר' דוד בן שמעון סימן שא ד"ה יתנה הרב חיים ב' ר' חיים ויטאל), **כאשר מלאך ס"מ שהוא מלאך המוות נשלח ליטול את נשמות המתים בחוץ לארץ ומלאך גבריאל נוטל את נשמות המתים בארץ ישראל** (חסד לאברהם) מעין שלישי עין הארץ נהר יח), **שער החצרי לר' דוד בן שמעון סימן שא ד"ה יתנה הרב חיים בשם ר' חיים ויטאל**. והם אינם עושים זאת בעצמם אלא נעזרים לשם כך בחיילות רבים הנמצאים תחתיהם הנקראים 'מלאכי מוות' (שער החצרי לר' דוד בן שמעון סימן שא ד"ה יתנה הרב חיים בשם ר' חיים ויטאל).

מלאך מטרונו נקרא בשם קונו לפי ששם ה' חקוק על ליבו (ספר החסדי לר' ישמעאל כהן גדול סימן יח וסימן כד, ראה ספר 'פרדס רימונים' להרמ"ק שער האצילות פרק ז) **שנאמר "כי שמי בְּקִבּוֹ" (שמות כג, כא). וכך גם שם 'מטרונו' הוא בגימטריא 'שדי'** (ספר החסדי לר' ישמעאל כהן גדול סימן יח וסימן כד, ראה ספר 'פרדס רימונים' להרמ"ק שער האצילות פרק ז). **ולכן המלאך מטרונו נקרא גם בשם "זיז שדי" וזכר בפסוק** **"יְדַעְתִּי קַל עוֹף הָרָיִם וְזִיז שְׁדֵי עֲמֻדָי"** (תהלים נ"א) **(ילקוט חדשי הנקרא גם ילקוט ישראל ערך מלאכים סימן מג, קרבן שבת) לר' בצלאל חדרון פרק טו סימן ב ד"ה ומקודם יבאר בשם ילקוט חדש). עליו נאמר הפסוק** **"הַשֶּׁמֶר מִפְּנֵי וְשִׁמְעוּ בְּקוֹל אֵל תִּמְרוּ בּוֹ כִּי לֹא יִשָּׂא לְפָשְׁעֵכֶם"** (שמות כג, כא) **והכוונה בתיבות "השֶׁמֶר מִפְּנֵי" הוא למלאך מטרונו הנקרא בשם 'שר הפנים' (נחוש של חסדי) לר' אליהו הכהן מחבר 'שבת מוסרי' פרשת משפטים ד"ה השמר, עפ"י 'מאור עינים' פרשת כי תשא ד"ה והנה בחינת כל עבודתו). מלאך מטרונו הוא המלאך שעומד בכל יום קודם הנץ החמה באמצע הרקיע בסוד 'חיה', כאשר שם החיה מוסב לישראל וחקוק על מצחה השם 'ישראל', והיא אומרת בקול רם **"ברכו את ה' המבורך"** וכל גדודי מעלה עונים אחריה **"ברוך ה' המבורך לעולם ועד"** (עמק המלך לר' נפתלי הירץ שער עולם התורה פרק שבעים ואחד דף מב ע"א).**

מלאך מטרונו היה נקרא בשם 'נער' כאשר עלה למעלה, כי הוא היה נחשב צעיר בין מלאכי עליון (ספר ההיכלות לר' ישמעאל כהן גדול בסוף פרק ז). **וכן הוא נקרא גם כיום כאשר הוא חוזר מכסא הכבוד אל 'עולם היצירה' (ילקוט חדשי הנקרא גם ילקוט ישראל ערך מלאכים אות צח) ששם הוא מקומו** (עפ"י מגלה עמוקות דף מח ע"ב פרשת שלח לך ד"ה ד' כנפות לבס). **ועוד מטעם שהוא ממחר לעשות את שליחות ה' בסימן 'חנף לצער'** (משלי כב, ו) **(שליח הקדוש תורה שכתב פרשת חיי שרה ד"ה ינדע כי). וכמו כן הוא נקרא גם בשם 'זקן' משום שהוא יִקְחַן בֵּיתוֹ של הבורא יתברך השולט בכל אשר לו** (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"ב יזכי בבלותאי מרביא מהימנא). **וכן נקרא כך כאשר הוא מעלה את תפילות ומעשי ישראל אל כסא הכבוד** (ילקוט חדשי מלאכים אות צח) **תת"ק ריקיעים, מתוך תתקנ"ה ריקיעים שקיימים** (נחלת בנימין על טעמי המצוות דף קכה ע"א ד"ה ואף דרש. וראה 'מעשה רוקח' לר' אלעזר רוקח פרשת ואתחנן דף לו ע"ב ד"ה ובה יבאר דברים נפלאים בענין זה). **ורמזים שני שמות כינויו יחד בפסוק** **"חנף לצער על פי דרכו גם כי יצקנו לא יסור מפנינו"** (משלי כב, ו) **(השמטות לזוהר דף קמח ע"א סימן י ד"ה ירוז דא). וזה גם סוד שמו 'מטרונו' שהוא מורכב מתיבות מט-טרונו, כאשר 'מט' הוא מלשון עני על שהוא רק 'נער', ו'טרונו' הוא לשון אדון על שהוא יִקְחַן – כי יש בו את שתי הבחינות** (פירוש יואל משה) על מאמר חקור דין פרק ג סימן כ ד"ה מט וטרונו).

מלאך מטרונו הוא שר העולם אמר את הפסוק **"נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לָחֵם"** (תהלים לו, כח) **(ראה גמי יבמות דף טו ע"ב, מאמר חקור דין להרמ"ק מפאנו חלק ג סימן כב) לפי שמלאך מטרונו שומר על ישראל ובתוכם שומר על הצדיקים. והוא מעלה את נשמותיהם של הצדיקים העוסקים בתורה לשמה בכל לילה ומראה אותם לפני ה' יתברך. ומלאכי השרת ממתנינים אז מלומר שירה עד שיתכנסו נשמות הצדיקים עמהם ויאמרו ביחד שירה לא-ל עליון** (זוהר חדשי) פרשת לך לך ד"ה אמר רבי יהודה תא חזי במדרש הנעלם, יקב הישרי פרק נא ד"ה על כן). **ובשעת פטירת איזה צדיק בעולם הזה, מלאך מטרונו**

וכל פמליא של מעלה מליון את הצדיק שעולה ומלבישים אותו בכל מיני בגדים יקרים ומעטרים אותו, והמלאך מדליק לפניו נרות העשויות מהוד והדר של זיו השכינה. ועל זה התפלל דוד המלך ואמר "אֶת־הַלֵּל לְפָנַי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים" (תהלים קטו, ט) שביקש לזכות למעמד הנשגב הזה (ניסוד יוסף פרק עב, יקב הישר סוף פרק עד). ולעתיד לבוא מלאך מטטרו"ן יתקן את הגופות של המתים לקראת כניסת נשמותיהן בעת תחיית המתים (זוהר פרשת בראשית דף קל ע"ב ד"ה יתניא אמר ר' יוחנן מדרש הנעלם).

ההנהגה בימות החול ניתנה למלאך מטטרו"ן וביום השבת היא בידי ה'

מלאך מטטרו"ן ממונה על התפילות (יקב הישר סוף פרק כג) על כן הוא פותח את י"ג החלונות הרוחניים בכיסא הכבוד לקבל את תפילתם של ישראל (בסוף ספר ירושלים המלאך ביאר שם מ"ב ד"ה יבטר צגת). הוא כותב את זכויותיהם של ישראל, ועושה יחוד בין ישראל לאביהם שבשמים. ולכן הוא נקרא "שר הפנים" כי הוא פונה פני ה' אל עמו ישראל, ופני ישראל אל אביהם שבשמים כדרך היחוד (עבודת ישראל פרשת וישב ד"ה ויראו אותו מרחוק). וכל הנהגתו היא דווקא בששת ימי החול (אמרי נעים) פרשת וישב ד"ה יודוע אשר בחול החודי עפ"י זוהר תיקונים בהקדמה דף ב ע"ב ד"ה ובעל כפינס, אמרי נעים' לר' מאיר מדזיקוב פרשת חקת אות יח ד"ה וידוע אשר בחול) שאז הוא גם מעלה את התפילות (נספר הגירושין להרמ"ק תחילת פרק יח ד"ה וקמת), אך בשבת שישיראל מתעלים ונקראים 'בנים' למקום אינם צריכים לו, ומתייחדים ישירות ב'צדיק חי העולמים' (עבודת ישראל פרשת וישב ד"ה ויראו אותו מרחוק) כלומר בהקב"ה בעצמו (אמרי נעים' לר' מאיר מדזיקוב פרשת חקת אות יח ד"ה וידוע אשר בחול), כי נמצאים תחת הנהגתו של ה' יתברך ולא תחת מלאך מטטרו"ן (מאור עינים) פרשת כי תשא ד"ה והנה בחינת כל עבודתנו, וליקוטי מוהר"ן לר' נחמן מברסלב תורה עט. וראה יתיקוני זוהר תיקון כא דף סא ע"א ד"ה יבגין דא עונתי שזה הטעם שעונת תלמידי חכמים היא משבת לשבת. ע"י ש).

וכן הוא לגבי השפעת היורד לעולם, שבזמן שישיראל נמצאים בגלות ובית המקדש עומד בחורבנו, אז הדריס בחוץ לארץ מקבלים בימות החול את השפעת המושפע עליהם באמצעות מלאך מטטרו"ן והם ניזונים על ידו. ואילו יושבי ארץ ישראל בימות החול מקבלים את השפעת היורד עליהם מן השכינה עצמה להיות ניזונים על ידה. אבל ביום שבת קודש אין שום חילוק בין ארץ ישראל לחוץ לארץ שכל עם ישראל ניזונים מן השכינה הקדושה. וכל זה בזמן שבת המקדש בחורבנו וישיראל נמצאים בגלותם, אך כאשר היה בית המקדש עומד בבנינו בבית ראשון ובבית שני וכמו שיהיה לעתיד לבוא בבית המקדש השלישי, אזי גם בני חוץ לארץ ניזונים בימי החול מן השכינה הקדושה ולא רק יושבי ארץ ישראל, וכל שכן בשבתות וימים טובים (דמשק אליעזר על זוהר פרשת תרומה דף קנב ע"ב ד"ה ועשית שלחן עצי שטים).

לכן אמרו רבותינו כי "שומר שֶׁפֶת מַחְלָלָה" (ראה גמ' שבת דף קיח ע"ב), כלומר שבשבת אין מקום חלול וריק, רק הכל ממולא מכבודו יתברך שמו, מה שאין כן ביום חול שהוא על ידי 'שליחי' שיש לו גבול וקץ ואינו מוסיף ואינו גורע מתפקידו. לכן כשדבקים ביום שבת בה' יתברך יכולים אז להימחל העוונות, כי אין דבר שחסר בו יתברך שמו ומי יאמר לו מה תעשה. ומטעם זה אמרו רבותינו על שמירת השבת כי "כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלץ לו" (ראה גמ' שבת דף קיח ע"ב) (מאור עינים) פרשת כי תשא ד"ה והנה בחינת כל עבודתנו). ומשום כך מבקשים בשבת "רצה והחליצנו ה' אלקינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה" (מתוך ברכת המנון של סעודות השבת), "רצה והחליצנו" – מבקשים שה' יחלץ אותנו מהנהגת מלאך מטטרו"ן השולט בימי החול, ויהיה עתה ביום שבת הנהגתו על ידו יתברך. ואנו מבקשים זאת על ידי סיוע שלו לקיים את "מצות יום השביעי" כראוי (ניגוד ומצוה לר' יקב צמח דף קנב ע"ב ד"ה ובחמ"ז, 'דבר בעתי יום שבת קודש דף ריג ד"ה מזמור לדוד).

ולכן תקנו רבותינו לומר בליל שבת לאחר תפילת העמידה וכן בקידוש של יום השבת "מזמור לְדָוִד ה' רַעֵי לֹא אֶחָסֶר" (תהלים כג, א) כי בשונה מימי החול שהנהגה (דבר בעתי לר' ישון מרדכי שידוך יום שבת קודש דף קצא - קצב ד"ה מזמור לדוד) בחוץ לארץ בזמן הגלות (עפ"י דמשק אליעזר על זוהר פרשת תרומה דף קנב ע"ב ד"ה ועשית שלחן עצי שטים) היא על ידי מלאך מטטרו"ן, הרי שבשבת הנהגה היא על ידו יתברך. ולכן מהשבת מתברכים כל ששת ימי השבוע ולא להיפך. וזה מה שאומרים במזמור "ה' רַעֵי" – היום הזה ה' רועה אותי ולא עבדו מלאך מטטרו"ן, ועל כן "לא אֶחָסֶר" – כלום בכל ימות השבוע מכוח הנהגה של השבת. ומטעם זה גם לא צריך לבקש מזונות בתפילות יום השבת, כי בכוח השבת כבר יימשכו מזונותיו. וכן אין צריך לבקש רפואה וסליחה, כי כל השומר שבת מוחלים לו. וכן כל כיוצא בזה, יכולה השבת שתעשה כל צרכיו של האדם. ולכן צריך האדם להתפלל את תפילות השבת בכוונה גדולה (דבר בעתי יום שבת קודש דף קצא - קצב ד"ה מזמור לדוד).

משה רבינו ראה את מלאך מטטרו"ן ורצה להגיע לגדולתו ומעלתו

והנה כשפְּתָה בת פרעה ירדה לנהר לטבול לַגְרוֹת (בעל הטורים' שמות ב, ה ד"ה ותרד בת פרעה) היא ראתה את תיבתו של משה רבינו, ואז פקח הקב"ה את עיניו וזכתה לראות את מלאך מטטרו"ן. לכן נאמר "וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת הַיְלֹד וְהִנֵּה נֹעַר בְּכֶה" (בראשית ב, ו) "נער" – הכוונה למלאך מטטרו"ן הנקרא 'נער'. וזו הסיבה שהעדיפה בתייה לקרא למשה רבינו בשם 'משה', לפי שרצתה לקרא לו על שם מלאך מטטרו"ן שראתה (מגלה עמוקות פרשת שמות ד"ה יובי), שכן "משה" הוא ראשי תיבות 'מטטרו"ן שר הפנים' (מגלה עמוקות לר' נתן נטע שפירא פרשת שמות ד"ה יובי), ומגלה עמוקות לר' נתן נטע שפירא פרשת חקת דרוש ב ד"ה 'במדרש רבה' מהדרוש תנינא). והיא לא קראה לו 'משוי' על אף שהיה מתאים יותר לפעולה של המְשִׁינָה מהמים (מגלה עמוקות לר' נתן נטע שפירא פרשת שמות ד"ה יובי). והביא בשם ילקוט שמעוני לר' שמעון הדרשן מפרנקפורט ש"נערי' בפסוק לעיל הוא המלאך שהתלווה עם משה רבינו).

וכשגדל משה רבינו, הקב"ה גילה לו כי מלאך מטטרו"ן נכבד לפניו (ורקנאטי פרשת בראשית ד"ה מדרש רות). וכששמע משה רבינו את מעלת מלאך מטטרו"ן הוא רצה לראותו, וזהו מה שביקש "וַיֹּאמֶר הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ" (שמות לג, יח) שכוונתו בזה היתה לראות את מטטרו"ן שר הפנים (זוהר חדש פרשת בראשית דף יג ע"ב ד"ה ועד אמר רבן יוחנן בן זכאי). והקב"ה התרצה לו ואמר "וְהִסְרֵתִי אֶת כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרַי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ" (שמות לג, כג) כאשר "אַחֲרַי" הכוונה למלאך מטטרו"ן (נספר החשק לר' ישמעאל כהן גדול סימן מו). ואז ראה משה רבינו "קשר של תפילין" (ראה ברכות דף ז ע"א) הוא קשר התפילין מה'תפילין' הרוחניות שמניח מלאך מטטרו"ן (מערכת אלוקות לר' פרי הכהן בן ר' יצחק פרק רביעי ד"ה מטטרו"ן והוא הנער). ועל כך שראה אותו אמר משה רבינו להקב"ה "בְּאֲדָנִי אֶלְקִים אֲתָהּ הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדְךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת יְדֵי הַחֲזָקָה" (דברים ג, כד) כאשר בתיבה 'עבדך' התכוון למלאך מטטרו"ן (מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן ק) שהוא עבד נאמן (מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן ק).

משה רבינו זכה לראות את מלאך מטטרו"ן לראשונה בתוך הסנה הבוהר באש (מגלה עמוקות - רב אופנים' בסוף אופן ק) כפי שנאמר "וּמִשָּׁה הִיָּה רָעָה אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חֲתָנוּ לְחַן מְדַבֵּר וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמְּדַבֵּר וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹקִים חֲרָבָה : וַיִּרְא מֶלְאֲכָה ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיִּרְא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בֹּעֵר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינֶנּוּ אֶפְסָל" (שמות ג, א - ב) (עמק המלך לר' נפתלי הירץ שער אבא ואמא פרק מו דף עט ע"ב). וכשראה משה רבינו את גדולתו של מלאך מטטרו"ן הוא רצה להיכנס לארץ ישראל ועל ידי כן להגיע למעלתו. ולכן גם משה רבינו עשה כמלאך מטטרו"ן ונטה את האוהל שלו מחוץ למחנה בשעה שחטאו ישראל בעגל,

וכפי שהפריש מלאך מטטרו"ן את עצמו מבני האדם בזמן שהוא היה חנוך (מדרש תפלויות ערך חנוך, 'מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן ק). ונרמז הדבר בדברי משה רבינו שנאמר "אַתָּה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדְךָ" (דברים ג, כד) ראשי תיבות 'אהל' (מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן ק).

לאחר הסנה מלאך מטטרו"ן הפך להיות רבו של משה (מגלה עמוקות - רב אופנים' סוף אופן קו, 'מגלה עמוקות' פרשת וירא ד"ה והוא יושב חסר ו). **והותר רק למשה רבינו להיעזר בו לפי שאותיותיו רמוזות בשמו של משה** (והור פרשת פנחס דף רט ע"א ד"ה יאמר לון רבני רעיא מהימנא), **שכן "משה" הוא ראשי תיבות 'מטטרו"ן שר הפנים'** (מגלה עמוקות' פרשת שמות ד"ה ייבון). ועל כך אמר ה' למשה רבינו **"וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לָךְ"** (דברים ג, כז) כלומר **הרב שלך** הוא מלאך מטטרו"ן רבן של כל המלאכים (מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן קח). וכמו שמלאך מטטרו"ן שר הפנים כלול מששים רבוא מלאכים (מגלה עמוקות' פרשת דברים ד"ה יאלה הדברים אשר דברי עפ"י זוהר תיקונים) כן משה רבינו היה כולל ששים רבוא נשמות ישראל (מגלה עמוקות - רב אופנים' סימן קצו) וכפי שנרמז בפסוק **"דָּרַשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהָנַח שֶׁרְף"** (ויקרא י, טו) שהתיבה "שרף" ראשי תיבות **'ששים רבוא פְּרָצוּפִים'** (מגלה עמוקות' פרשת חקת דף נח ע"א ד"ה הקב"ה אמר למשה).

בעזרת מלאך מטטרו"ן התגלה למשה רבינו עד ארבעים ותשע שערי בינה שהם כנגד שם רבו מטטרו"ן (מגלה עמוקות - רב אופנים' בסוף אופן קו) וזה לפי שהקב"ה נתן בראשו של מלאך מטטרו"ן רק ארבעים ותשע 'אַבְנֵי יָקָר' (מגלה עמוקות' פרשת ויקרא דף ג ע"ב ד"ה האופן ל"א איתא). וכן רבו מטטרו"ן גילה לו את סוד הגלות וסוד דילוג הקץ (עמק המלך' שער אבא ואמא פרק מו דף עט ע"ב). **ומשום כך לפעמים מלאך מטטרו"ן נקרא גם בשם זַנְגָאָל** (עפ"י 'קהלת יעקב' ערך 'זני' ד"ה זננגאאל הוא רבו עייש) **לפי שהקב"ה מסר בידו את כל גַנְזוֹ אוצרות, כך שהוא ממנוה על אוצר רב** (מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן קח). ועוד מלאך מטטרו"ן הוא זה שקרא למשה רבינו לעלות אל ה' בפסוק **"וְאַל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵלַי ה' אֶתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וְנָבִיחָהוּ וְשָׁבְעִים מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחֹק"** (שמות כד, א) (רש"י בנמי טהרד"ף דף לח ע"ב ד"ה מטטרו"ן וד"ה ששמו כשם רבו, 'רקנאטי' פרשת משפטים ד"ה יאל משה אמרי' בשם אומרים, השני, 'ילקוט דוד' פרשת משפטים ד"ה יבוהור איתא').

הנהגת מלאך מטטרו"ן היא לדון לפי מעשיו של האדם

מפאת גדולתו של מלאך מטטרו"ן טעה בו אלישע בן אבויה. שכאשר היה אלישע בן אבויה בשמי מרום ראה את מלאך מטטרו"ן יושב בשמים וכותב את זכויותיהם של ישראל (גמ' חגיגה דף טו ע"א) **והיה דן את כל העולם כולו** (ע"פ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל פרשת בהעלתך ד"ה והנה נשמות) **כמו דיין לפני פתח היכל עוזו של הקב"ה** (יסודי רז"א' הלכות הכסא ד"ה מיטטרו"ן). **ואמר אלישע לעצמו "כיצד זה יתכן, והרי אין למלאכים ישיבה אצל ה' יתברך?!"** **ולכן הסיק שחלילה יש שתי רשויות למעלה ויצא לתרבות רעה, ולא ידע שזהו מלאך מטטרו"ן השונה משאר המלאכים ויש לו רשות לשבת** (גמ' חגיגה דף טו ע"א, ידו בכל' לחבר ישיבט מוסרי' סימן אלף קמח) **ולדון את העולם** (עפ"י ע"פ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל פרשת בהעלתך ד"ה והנה נשמות). לעומתו ר' עקיבא גם ראה את מלאך מטטרו"ן ולא כפר אלא דרש על הקב"ה **"וְאֶתָּה מִרְבֵּבַת קִדְשֵׁךָ"** (דברים ג, ב) כלומר **אֲוֹת** הוא ברבבה שלו, אדון בצבא שלו, ואין בלעדיו אחר. ולא טעה לחשוב שיש חלילה עוד אלוהות (גמ' חגיגה דף טו ע"א).

הקב"ה גילה לעם ישראל את הנהגת הדין של מלאך מטטרו"ן כאשר הוא שלח להם אותו לשמירה בדרך בעת כניסתם לארץ ישראל שנאמר **"וְהִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לְשַׁמְרְךָ בְּדַרְךָ וְלְהַבְיָאֲךָ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכְלַתִּי"** (שמות כג, ט) **וכן אמר "פי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמרי והחתי והפרזי והקנעני החוי והיבסי והקנחתי"** (שמות כג, כג). **מיד אחר כך הודיעם שאין למלאך מטטרו"ן יכולת למחול על פשעיהם, אלא הם נידונים לפי מעשיהם** שנאמר **"הַשְׁמֵר מִפְּנֵי וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ אֶל תִּמְרָו בּוֹ פִי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֵכֶם פִּי שָׁמִי בְּקֶרְבוֹ"** (שמות כג, כא). **ונאמרו עליו התיבות "השֶׁמֶר מִפְּנֵי"** כי מטטרו"ן שר הפנים. **וכן הוסיף הכתוב לומר "אל תמרו בו"** כשהכוונה שלא תטעה בו כמו שעתיד לטעות אלישע בן אבויה (מגלה עמוקות' פרשת שמות אות ו ד"ה יגס צירוף של שם מהדורא תנינא).

כישאל הם בחינת 'בנים' אזי הם נידונים על ידו של הקב"ה בבית הדין של מעלה, ואם רוצה למחול אזי הוא מוחל. אבל כשהם אינם ראויים אז הם בחינת 'עבדים' ונידונים בבית הדין של מטטרו"ן עבדו של ה' והוא אינו יכול למחול ועושה הדין גמור על דרך שרמוז בפסוק **"עַבְדִּים מְשֻׁלּוֹ בְּנוֹ פֶרֶק אֵין" (וכו' (איכה ה, ח)). ועל זה היה מתפלל דוד להקב"ה **"מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטֵי יָצָא"** (תהלים יי, ב) ולא מבית דין של מטטרו"ן, משום שאין שם מחילה (עייני העדה' לר' אליהו הכהן מחבר 'שבת מוסרי' על משלי דף קד ע"א ד"ה ע"ד י"ל עם מה שכתבו חכמי המקובלים' בשם המקובלים). **ואמר הקב"ה על ישראל "לא דיין לישראל שחוטאין לפניך אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן"** (ראה גמ' שבת דף קמה ע"ב ב' ר' אלעזר) **וכוונתו שהיות לישראל חוטאים אז נקראים 'עבדים' ומוכרחים להיות נידונים בבית דין של מטטרו"ן, ובוה מטריחין את ה' יתברך לידע איזו גזירה קשה גזרו עליהן שם בבית הדין של מטטרו"ן כדי להביא אותה עליהם, אף שמידתו היא לרחם. ובוה כביכול הוא מוכרח לחתום שהדין מחייב כך, וזה 'טורח' עליו** (עייני העדה' לר' אליהו הכהן מחבר 'שבת מוסרי' על משלי דף קד ע"א ד"ה ע"ד י"ל עם מה שכתבו חכמי המקובלים' בשם המקובלים).**

מלאך מטטרו"ן זקוק לעם ישראל כי בשבילם נברא העולם והם התכלית, לכן הוא נשלח לשמור את ישראל במדבר שנאמר **"וְהִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לְשַׁמְרְךָ בְּדַרְךָ וְלְהַבְיָאֲךָ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכְלַתִּי" (שמות כג, ט) אך משה רבינו דחה את ליוויו (בית מועד' לר' מנחם רבא דרוש חמשים דף רט ע"ב ד"ה ולהיות שהעולם). **וכשהגיע עת הכניסה לארץ והכניסם יהושע בן נון, אז שוב בא המלאך מטטרו"ן ללוות אותם** (שלי"ה הקדוש' מסכת חולין ד"ה עתה אפרש) **ולא היו יכולים הפעם לדחותו** שנאמר **"וַיְהִי בַּהֲיוֹת הַיּוֹשֵׁעַ בִּירְחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְאֶה וַהֲנִי אִישׁ עֹמֵד לְנַגְדוֹ וְחָרְבוֹ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ וַיִּלָּךְ הַיּוֹשֵׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אֶתָּה אִם לְצָרֵנוּ: וַיֹּאמֶר לֹא פִי אֲנִי שֶׁר צָבָא ה' עִתָּה בְּאֵתִי וַיִּפֵּל הַיּוֹשֵׁעַ אֶל פְּנֵי אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיֹּאמֶר לוֹ מַה אֲדֹנִי מִדְּבַר אֵל עַבְדֹּךָ"** (יהושע ה, ג-ד), **ואמר על עצמו **"אֲנִי שֶׁר צָבָא ה'"** כיון שהוא 'שר העולם'. ועוד אמר ליהושע **"שֵׁל נַעֲלָךְ מַעַל רַגְלֶךָ פִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עֹמֵד עָלָיו קִדְשׁ הוּא"** (יהושע ה, טו) (שלי"ה הקדוש' מסכת חולין ד"ה עתה אפרש) **כי כל מקום שמלאך מטטרו"ן נראה השכינה עמו, ועל ידה נעשה המקום קדוש שהיא מכבדת את מקומה וכפי שהיה בהר סיני** (זקוקין נדורא ובעורין דאשא' על יתא דבי אליהו רבא' פרק יח אות רלט ד"ה ומישי והיה כתיב). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.****

<p>העלון מופץ לרפואה שלימה במהרה של: מוריה בת רחל ורולנדה הי"ו</p>		<p>העלון מופץ לרפואה והצלה בכל עניין של: שולמית אלישבע בת חיה הי"ו אורי הכהן בן פרומא הי"ו</p>	
<p>העלון גם לעילוי נשמות: אליהו בן גיטל ז"ל ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, ברוכה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן שמואל ז"ל ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: לואה מרים בת נחמיה ז"ל, לוקה שרה בת מנחם צבי ז"ל, שרה כרמלה בת ר' שלום ז"ל, מיכל ז"ל בת ר' ישעיה גרושן (שבי"ל) ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: לואה מרים בת נחמיה ז"ל, לוקה שרה בת מנחם צבי ז"ל, שרה כרמלה בת ר' שלום ז"ל, מיכל ז"ל בת ר' ישעיה גרושן (שבי"ל) ת.צ.ג.ב.ה.</p>
<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>
<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה ז"ל, אסתר דוד, דוד בן ישי ת.צ.ג.ב.ה.</p>